

ZWIERZĘTA

Ciekawostki o orłach: 39 sprawdzonych faktów

Ciekawostki zebrał: Marcin Balana · Opublikowano: 19.10.2026 · Zaktualizowano: 20.10.2026 · Zweryfikowano: 20.10.2026

Orły to duże ptaki drapieżne. W Polsce liczebność bielika wzrosła z ok. 20 par na początku XX w. do 1500–1600 par w 2023 r. W polskich Karpatach stwierdzono 29–34 pary orła przedniego, a krajowa populacja orlika krzykliwego może stanowić ok. 11,5–13,5% światowej. Orzeł biały jest też jednym z 3 symboli Rzeczypospolitej Polskiej.

NAJWAŻNIEJSZE W SKRÓCIE

- Liczba par bielika w Polsce wzrosła z ok. 20 na początku XX w. do 1500–1600 w 2023 r.
- Stare gniazdo bielika może ważyć ok. 600 kg, a wyjątkowo ponad 1 tonę.
- W latach 2019–2023 w polskich Karpatach stwierdzono 29–34 pary orła przedniego.
- Polska może skupiać ok. 11,5–13,5% światowej populacji orlika krzykliwego.
- Ochronę strefową gniazd bielika wprowadzono do krajowego prawa zarządzeniem ministra z 30 grudnia 1983 r.
- Najstarsza zachowana moneta z ukoronowanym orłem to denar Bolesława Chrobrego.
- Największe znane gniazdo ptaka zbudowała para bielików amerykańskich: miało 2,9 m szerokości i 6 m głębokości.

Bielik w Polsce

1 Ile par bielików gniazduje w Polsce?

Populacja bielika w Polsce w 2023 r. liczyła 1500–1600 par lęgowych. Jeszcze na początku XX w. na ziemiach w obecnych granicach Polski przetrwało zaledwie ok. 20 par. Według Cenian i in. (2006) w ciągu poprzednich 100 lat liczebność bielika wzrosła 25-krotnie, a autorzy uznali to za przykład skutecznej ochrony gatunku.[1][2]

Źródła: Zawadzki G. i in., Characteristics of nesting trees of the white-tailed eagle in central Poland , Data odczytu: 2026.10.20; Cenian Z., Lontkowski J., Mizera T., Wzrost liczebności i ekspansja terytorialna bielika *Haliaeetus albicilla* jako przykład skutecznej ochrony gatunku , Data odczytu: 2026.10.20

2 Jak szybko przybywało bielików pod koniec XX w.?

Pod koniec XX w. w Polsce gniazdowało 430–500 par bielika, a na koniec 2004 r. liczebność oszacowano na 600–670 par. W bazie danych Komitetu Ochrony Orłów do końca 2004 r. zarejestrowano 661 rewirów. W 2008 r. krajowa populacja bielika liczyła już 767 par.[2][3]

Źródła: Cenian Z., Lontkowski J., Mizera T., Wzrost liczebności i ekspansja terytorialna bielika *Haliaeetus albicilla* jako przykład skutecznej ochrony gatunku , Data odczytu: 2026.10.20; Zawadzka D., Mizera T., Cenian Z., Dynamika liczebności bielika *Haliaeetus albicilla* w Polsce , Data odczytu: 2026.10.20

3 Bielik w 11 lat zwiększył liczebność o 87%

Populacja lęgowa bielika w Polsce wzrosła w latach 2007–2018 aż o 87%, wynika z raportu Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Autorzy raportu z wdrażania Dyrektywy Ptasiej wskazali ten wzrost jako jeden z silnych trendów krótkoterminowych wśród ptaków lęgowych Polski. Dane pochodzą z Monitoringu Ptaków Polski.[4]

Źródło: Chodkiewicz T. i in., Raport z wdrażania art. 12 Dyrektywy Ptasiej w Polsce w latach 2013–2018: stan, zmiany, zagrożenia , Data odczytu: 2026.10.19

4 Bielika skreślono z Polskiej Czerwonej Listy Ptaków

Bielika skreślono z Polskiej Czerwonej Listy Ptaków w 2020 r., podał prof. Tadeusz Mizera z Komitetu Ochrony Orłów. Według niego w latach 80. XX w. gniazdowało ok. 100–120 par, w 2000 r. ok. 500 par, a obecnie Komitet szacuje populację lęgową na ok. 1500 par. Autor wiąże ten wzrost z ochroną strefową gniazd.[5]

Źródło: Mizera T., Wpływ ochrony strefowej na zmiany liczebności i wzrost efektywności lęgów orła bielika (streszczenie referatu) , Data odczytu: 2026.10.20

5 Ile waży gniazdo bielika?

Stare, długo używane gniazdo bielika ma średnicę 170–250 cm i wysokość ok. 150 cm, a wyjątkowo nawet do 600 cm. Takie gniazdo waży ok. 600 kg, a niekiedy ponad 1 tonę. Nowe gniazdo bielika jest znacznie mniejsze: ma ok. 100 cm średnicy i ok. 70 cm wysokości.[1]

Źródło: Zawadzki G. i in., Characteristics of nesting trees of the white-tailed eagle in central Poland , Data odczytu: 2026.10.19

6 Na jakich drzewach bielik buduje gniazda?

Bieliki w Polsce budują gniazda na drzewach 15 gatunków, wykazała analiza danych o 1478 gniazdach. Najczęściej wybierają sosnę zwyczajną, na której stoi 70,3% gniazd. Dalej są buk (8,5%), olsza czarna (7,1%) i dąb (6,4%). W północno-wschodniej Polsce średni wiek sosen z gniazdami bielika wynosił 157 lat.[3][1]

Źródła: Zawadzka D., Mizera T., Cenian Z., Dynamika liczebności bielika *Haliaeetus albicilla* w Polsce , Data odczytu: 2026.10.20; Zawadzki G. i in., Characteristics of nesting trees of the white-tailed eagle in central Poland , Data odczytu: 2026.10.20

7 Na Mazowszu bielik woli olsze niż sosny

Na Mazowszu zmierzono 78 drzew z gniazdami bielika, czyli ok. 90% znanych gniazd na badanym terenie. Najczęściej była to olsza czarna: 35 drzew, czyli 44,9%, a dopiero na drugim miejscu sosna zwyczajna. To odmienny wynik niż dla całej Polski, gdzie sosna stanowi ok. 70% drzew gniazdowych bielika.[1]

Źródło: Zawadzki G. i in., Characteristics of nesting trees of the white-tailed eagle in central Poland , Data odczytu: 2026.10.19

8 Co najczęściej zabija bieliki w Polsce?

Zatrucia odpowiadają za ok. 50% przypadków śmierci bielików w Polsce, a kolizje za ok. 20%, podali badacze z Komitetu Ochrony Orłów. Zatrucia są więc główną przyczyną śmiertelności tego gatunku. Według Cenian i in. (2006) w rewirach gniazdowych corocznie znajdowano 5–10 martwych dorosłych bielików.[3][2]

Źródła: Zawadzka D., Mizera T., Cenian Z., Dynamika liczebności bielika *Haliaeetus albicilla* w Polsce , Data odczytu: 2026.10.20;

Cenian Z., Lontkowski J., Mizera T., Wzrost liczebności i ekspansja terytorialna bielika *Haliaeetus albicilla* jako przykład skutecznej ochrony gatunku, Data odczytu: 2026.10.20

9 Najgorszy sezon lęgowy bielików nad morzem

Sukces lęgowy bielika w strefie nadmorskiej w 2020 r. wyniósł tylko 33,8%, najmniej od początku monitoringu. Informację podał Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w raporcie Monitoringu Ptaków Polski za lata 2018–2021. W tym samym raporcie populacja bielika w całym kraju nadal miała tendencję wzrostową.[6]

Źródło: Wardecki Ł. i in., Monitoring Ptaków Polski w latach 2018–2021, Data odczytu: 2026.10.19

10 Młode bieliki z Borów Tucholskich wylatują w październiku

Młode bieliki z Parku Narodowego „Bory Tucholskie” rozpoczynają samodzielne życie między 5 a 22 października, pokazały badania telemetryczne z lat 2019–2020. Po opuszczeniu rewiru rodziców pokonywały odległości od 39 do 80 km. Badacze opisali u nich strategię gwałtownego przemieszczania się i nomadyzmu.[5]

Źródło: Anderwald D., Lubińska K., Proces usamodzielniania się śledzonych telemetrycznie bielików *Haliaeetus albicilla* z Parku Narodowego „Bory Tucholskie” w okresie post-pisklęcym (streszczenie referatu), Data odczytu: 2026.10.20

Orzeł przedni i orliki

11 Ile par orła przedniego żyje w polskich Karpatach?

W latach 2019–2023 w polskich Karpatach stwierdzono 29–34 pary orła przedniego, czyli 0,38–0,44 pary na 100 km². W Zewnętrznych Karpatach Zachodnich gniazdowało 13–17 par. Średni sukces gniazdowy orła przedniego wyniósł w tym okresie 65,0%, najwyższy w 2021 r. (82,4%), a najniższy w 2023 r. (50,0%).[7]

Źródło: Stój M., Kruszyk R., Baziak T., Rozmieszczenie, liczebność i wybrane aspekty ekologii rozrodu orła przedniego *Aquila chrysaetos* w polskich Karpatach w latach 2019–2023, Data odczytu: 2026.10.19

12 Orzeł przedni był w Polsce bliski zniknięcia

Na początku lat 90. XX w. populację orła przedniego w Polsce oceniano tylko na 5–10 par. W latach 50. i 60. szacowano ją na 20–30 par, a w latach 1980–1985 na ok. 15 par. W latach 1997–2005 w polskiej części Karpat stwierdzono już 27–30 par, czyli ok. 85% krajowej populacji.[8]

Źródło: Stój M., Orzeł przedni *Aquila chrysaetos* w polskiej części Karpat w latach 1997–2005, Data odczytu: 2026.10.19

13 Orzeł przedni w Karpatach gniazduje na jodłach

Z 46 gniazd orła przedniego znalezionych w polskich Karpatach w latach 1993–2005 aż 41, czyli 89%, stało na jodłach. Gniazda znajdowały się na wysokości 500–1450 m n.p.m., średnio 21 m nad ziemią. W latach 2019–2023 wszystkie znane gniazda nadrzewne orła przedniego w polskich Karpatach, w których odbywały się lęgi, także były umieszczone na jodłach.[8][7]

Źródła: Stój M., Orzeł przedni *Aquila chrysaetos* w polskiej części Karpat w latach 1997–2005, Data odczytu: 2026.10.20; Stój M., Kruszyk R., Baziak T., Rozmieszczenie, liczebność i wybrane aspekty ekologii rozrodu orła przedniego *Aquila chrysaetos* w polskich Karpatach w latach 2019–2023, Data odczytu: 2026.10.20

14 Orły przednie rzadziej lęgną się w latach bez gryzoni

W 2003 r., ubogim w gryzonia, do lęgu przystąpiło tylko 25% par orła przedniego w polskich Karpatach, a w 2005 r. 31%. Najwięcej par przystępowało do lęgów w latach obfitujących w gryzonia. W resztkach pokarmu z gniazd z lat 1993–1999 oznaczono 305 ofiar z 37 gatunków zwierząt.[8]

Źródło: Stój M., Orzeł przedni *Aquila chrysaetos* w polskiej części Karpat w latach 1997–2005, Data odczytu: 2026.10.19

15 Jak szybko pikuje orzeł przedni?

Orzeł przedni pikuje na ofiarę z prędkością do 200 mil na godzinę, czyli ok. 320 km/h, podaje amerykańska służba parków narodowych (NPS). Wypatrzysz go zdobyc z powietrza, ptak składa skrzydła i spada w dół. Orzeł przedni ma rozpiętość skrzydeł 203–224 cm i może bronić terytorium o powierzchni do 200 km². [9]

Źródło: National Park Service, Golden Eagle (Bryce Canyon National Park), Data odczytu: 2026.10.19

16 Polska może mieć ok. 12% światowej populacji orlika krzykliwego

Krajowa populacja orlika krzykliwego może stanowić ok. 11,5–13,5% światowej populacji tego gatunku, podaje Paweł Mirski z Komitetu Ochrony Orłów. Liczebność orlika krzykliwego na całym obszarze występowania oceniano na 14–19 tys. par. Po weryfikacji danych populację lęgową orlika krzykliwego w samej północno-wschodniej Polsce oszacowano w 2009 r. na 2200–2300 par. [10][11]

Źródła: Mirski P., Ochrona strefowa orlika krzykliwego – potrzeby, rekomendacje i trudności z nią związane (streszczenie referatu), Data odczytu: 2026.10.20; Cenian Z., Wpływ mechanizmów ekonomicznych Wspólnej Polityki Rolnej UE na zachowanie właściwego stanu ochrony orlika krzykliwego *Aquila pomarina* w Polsce, Data odczytu: 2026.10.20

17 Orlik grubodzioby ma w Polsce tylko 10–13 czystych par

W Polsce żyje jedynie 10–13 par genetycznie czystych orlików grubodziobych i co najmniej 10 par mieszanych. Orlik grubodzioby jest krytycznie zagrożony w Unii Europejskiej i należy do najrzadszych ptaków szponiastych gniazdujących w Polsce. Jego ochronie służy projekt „LIFE Above the Borders”. [12]

Źródło: Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, LIFE Above the Borders. Ponad granicami: ochrona orlików grubodziobych na obszarach lęgowych (broszura), Data odczytu: 2026.10.19

18 Orliki grubodzioby i krzykliwy tworzą mieszane pary

W ok. 50% badanych par orlika grubodziobego w Polsce jeden z partnerów był orlikiem krzykliwym lub mieszańcem obu gatunków. Wyniki opisali Grzegorz Maciorowski i Tadeusz Mizera w podsumowaniu projektu LIFE+ z 2010 r. Krzyżowanie z blisko spokrewnionym orlikiem krzykliwym jest jednym z zagrożeń dla orlika grubodziobego. [13][12]

Źródła: Maciorowski G., Mizera T., Badania i ochrona orlika grubodziobego w Polsce – projekt LIFE+, Data odczytu: 2026.10.20; Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, LIFE Above the Borders (broszura), Data odczytu: 2026.10.20

19 Starsze pisklę orlika grubodziobego eliminuje młodsze

Orlik grubodzioby składa najczęściej 2 jaja w kwietniu i wysiaduje je przez ok. 42 dni. U orlika grubodziobego występuje kainizm, czyli naturalne zjawisko eliminacji młodszego pisklęcia przez jego starsze rodzeństwo. Orlik grubodzioby gniazduje w Europie i północnej Azji, a zimuje w

cieplejszych rejonach Europy, Azji, Bliskiego Wschodu i Afryki.[12]

Źródło: Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, LIFE Above the Borders. Ponad granicami: ochrona orlików grubodziobych na obszarach lęgowych (broszura) , Data odczytu: 2026.10.19

Ochrona orłów w Polsce

20 Od kiedy ochrona strefowa bielika jest w krajowym prawie?

Ochronę strefową gniazd bielika wpisano do krajowych przepisów zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z 30 grudnia 1983 r. Wcześniej lokalne zarządzenia wydali dyrektorzy okręgowych zarządów Lasów Państwowych, pierwszy w Szczecinie w 1969 r. W 2024 r. ochrona strefowa w Polsce obchodziła 40-lecie.[5][2]

Źródła: Mizera T., Historia ochrony strefowej z uwagami na przyszłość oraz Wpływ ochrony strefowej na zmiany liczebności i wzrost efektywności lęgów orła bielika (streszczenia referatów) , Data odczytu: 2026.10.20; Cenian Z., Lontkowski J., Mizera T., Wzrost liczebności i ekspansja terytorialna bielika *Haliaeetus albicilla* jako przykład skutecznej ochrony gatunku , Data odczytu: 2026.10.20

21 200 metrów spokoju wokół gniazda orła

Od 21 lipca 1981 r. w lasach całej Polski obowiązywały 200-metrowe strefy ochronne wokół gniazd bielików, orłów przednich i rybołówów. Wprowadził je Naczelny Dyrektor Lasów Państwowych na wniosek Stacji Ornitologicznej PAN. Kolejne zmiany przepisów wprowadzano w latach 1995, 2001, 2004, 2011 i 2016.[5]

Źródło: Mizera T., Wpływ ochrony strefowej na zmiany liczebności i wzrost efektywności lęgów orła bielika (streszczenie referatu) , Data odczytu: 2026.10.20

22 Jak duża jest strefa ochronna wokół gniazda bielika?

Wokół gniazda bielika obowiązuje całoroczna strefa ochrony w promieniu do 200 m i okresowa strefa w promieniu do 500 m. Strefa okresowa dla bielika obowiązuje od 1 stycznia do 31 lipca. Bielik należy do gatunków objętych w Polsce ochroną ścisłą, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.[14]

Źródło: Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 19 października 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2022 poz. 2380), załącznik nr 1 i nr 4 , Data odczytu: 2026.10.19

23 Strefa ochrony gniazda orlika krzykliwego obowiązuje do końca sierpnia

Okresowa strefa ochrony wokół gniazda orlika krzykliwego ma promień do 500 m i obowiązuje od 1 marca do 31 sierpnia. Całoroczna strefa wokół gniazda orlika krzykliwego ma promień do 100 m. Dla orła przedniego strefa okresowa trwa od 1 stycznia do 15 sierpnia, a dla gadożera od 1 marca do 30 września.[14]

Źródło: Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 19 października 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2022 poz. 2380), załącznik nr 4 , Data odczytu: 2026.10.19

24 Ile stref ochrony ptaków jest w Lasach Państwowych?

Do 2022 r. w lasach zarządzanych przez Lasy Państwowe ustanowiono ponad 3700 stref ochrony, m.in. wokół gniazd orłów. Najwięcej powstało dla ochrony miejsc rozrodu bielika (ponad 1200) i orlika krzykliwego (ponad 1100). Łączna powierzchnia stref przekracza 171 tys. ha, co stanowi ok. 2,4% gruntów Lasów Państwowych.[5]

Źródło: Grzębkowski M., Ochrona strefowa ptaków w Lasach Państwowych (streszczenie referatu) , Data odczytu: 2026.10.20

25 Komitet Ochrony Orłów powstał w 1981 r.

Komitet Ochrony Orłów zawiązał się w 1981 r., a od 1993 r. prowadzi szczegółowy monitoring bielika w Polsce. Członkowie Komitetu zgłaszali konserwatorom przyrody liczne wnioski o ochronę strefową gniazd. Wcześniej, w latach 1927–1952, bielika chroniło na ziemiach polskich prawo łowieckie, a pierwsze rozporządzenie o jego ochronie ukazało się w 1952 r.[2][5]

Źródła: Cenian Z., Lontkowski J., Mizera T., Wzrost liczebności i ekspansja terytorialna bielika *Haliaeetus albicilla* jako przykład skutecznej ochrony gatunku , Data odczytu: 2026.10.20; Mizera T., Historia ochrony strefowej z uwagami na przyszłość (streszczenie referatu) , Data odczytu: 2026.10.20

26 Kampinoski Park Narodowy chroni gniazda strefami od 1989 r.

W latach 1989–2022 w Kampinoskim Parku Narodowym wyznaczono 131 stref ochronnych wokół gniazd ptaków, w tym orłów. Najwięcej, bo 104, dotyczyło bociana czarnego, 15 orlika krzykliwego, a 11 bielika. Jedną strefę wyznaczono wokół gniazda mieszanej pary orlika krzykliwego i orlika grubodziobego.[5]

Źródło: Olszewski A., Siwak A., Olech B., Historia ochrony strefowej w Kampinoskim Parku Narodowym (streszczenie referatu) , Data odczytu: 2026.10.20

Orzeł biały w godle Polski

27 Jak ustawa opisuje godło Polski?

Godłem Rzeczypospolitej Polskiej jest wizerunek orła białego ze złotą koroną na głowie zwróconej w prawo, zgodnie z ustawą z 31 stycznia 1980 r. Orzeł ma rozwinięte skrzydła, złoty dziób i złote szpony i jest umieszczony w czerwonym polu tarczy. Wzór godła zawiera załącznik nr 1 do ustawy.[15]

Źródło: Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 stycznia 2024 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych (Dz.U. 2024 poz. 155) , Data odczytu: 2026.10.19

28 Orzeł biały to 1 z 3 symboli Polski

Orzeł biały jest jednym z 3 symboli Rzeczypospolitej Polskiej, obok biało-czerwonych barw i „Mazurka Dąbrowskiego”, stanowi art. 1 ustawy z 1980 r. Symbole te pozostają pod szczególną ochroną prawa. Godło umieszcza się m.in. w salach lekcyjnych i wykładowych szkół oraz w pomieszczeniach urzędowych.[15]

Źródło: Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 stycznia 2024 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych (Dz.U. 2024 poz. 155) , Data odczytu: 2026.10.19

29 Orzeł w koronie stał się herbem państwa za Przemysła II

Przemysł II, koronowany w 1295 r., umieścił orła na rewersie swojej pieczęci majestatowej, której wizerunek pokazuje wystawa Instytutu Pamięci Narodowej. Za panowania Przemysła II, w XIII w., orzeł w koronie w tarczy stał się oficjalnym herbem państwa polskiego. Jeszcze starszy wizerunek ukoronowanego orła widnieje na denarze Bolesława Chrobrego, pierwszego króla Polski, najstarszej zachowanej monecie z takim orłem.[16]

Źródło: Instytut Pamięci Narodowej, Biuro Edukacji Narodowej, Delegatura w Bydgoszczy, Polskie Symbole Narodowe (wystawa) , Data odczytu: 2026.10.19

30 Orzeł Biały wrócił jako herb ustawą z 1919 r.

Po odzyskaniu niepodległości Orzeł Biały stał się oficjalnym herbem Rzeczypospolitej Polskiej ustawą z 1 sierpnia 1919 r. Już w 1927 r. podjęto decyzję o zmianie wzoru herbu. Kolejny wzór, herb PRL, wprowadzono dekretem z 7 grudnia 1955 r. Dopiero po przemianach politycznych w 1989 r. Orłu Białemu przywrócono złotą koronę.[16]

Źródło: Instytut Pamięci Narodowej, Biuro Edukacji Narodowej, Delegatura w Bydgoszczy, Polskie Symbole Narodowe (wystawa) , Data odczytu: 2026.10.19

31 Order Orła Białego ma ponad 300 lat

Order Orła Białego oficjalnie ustanowił w 1705 r. król August II Mocny, ale po raz pierwszy nadano go 2 lata wcześniej. To najwyższe polskie odznaczenie, przyznawane od ponad 300 lat, także w pierwszym okresie zaborów. Order Orła Białego odebrano tylko 1 raz w historii i potrzebny był do tego wyrok sądu.[17]

Źródło: Muzeum Historii Polski, dzieje.pl, Order Orła Białego odebrano tylko jeden raz w historii – potrzebny był do tego wyrok sądu , Data publikacji: 2026.05.29, Data odczytu: 2026.10.19

Orły świata i rekordy

32 Największe gniazdo ptaka zbudowały bieliki amerykańskie

Największe znane gniazdo ptaka, zbadane w 1963 r., zbudowała para bielików amerykańskich w pobliżu miasta Saint Petersburg na Florydzie. To gniazdo miało 2,9 m szerokości i 6 m głębokości, a jego masę oszacowano na ponad 2 tony. Typowe gniazdo bielika amerykańskiego ma ok. 1,2–1,8 m średnicy.[18][19]

Rekord Źródła: Guinness World Records, Largest bird's nest , Data odczytu: 2026.10.20; Smithsonian Magazine (Smithsonian's National Zoo and Conservation Biology Institute), How Well Do You Know America's Bird? 9 Fascinating Facts About the Bald Eagle , Data publikacji: 2026.07.02, Data odczytu: 2026.10.20

33 Bielik amerykański odrodził się z 417 par

W 1963 r. w USA (bez Alaski i Hawajów) znano tylko 417 par lęgowych bielika amerykańskiego. W latach 2018–2019 populację bielika amerykańskiego w tych 48 stanach oszacowano na 316 700 osobników, w tym 71 467 zajętych gniazd. W 2007 r. gatunek wykreślono z listy chronionej ustawą o gatunkach zagrożonych (ESA).[20][19]

Źródła: U.S. Fish and Wildlife Service, Bald Eagles 2020 Population Report FAQs , Data odczytu: 2026.10.20; Smithsonian Magazine (Smithsonian's National Zoo and Conservation Biology Institute), How Well Do You Know America's Bird? 9

Fascinating Facts About the Bald Eagle , Data publikacji: 2026.07.02, Data odczytu: 2026.10.20

34 Bielikom amerykańskim pomógł zakaz DDT z 1972 r.

W 1972 r. amerykańska Agencja Ochrony Środowiska zakazała powszechnego stosowania DDT, co służba U.S. Fish and Wildlife Service uznaje za kluczową decyzję dla bielika amerykańskiego. Wcześniej, w 1940 r., Kongres uchwalił ustawę o ochronie bielika (Bald Eagle Protection Act). Na początku XX w. na bieliki amerykańskie polowano i strzelano do nich dla piór.[20][19]

Źródła: U.S. Fish and Wildlife Service, Bald Eagles 2020 Population Report FAQs , Data odczytu: 2026.10.20; Smithsonian Magazine (Smithsonian's National Zoo and Conservation Biology Institute), How Well Do You Know America's Bird? 9 Fascinating Facts About the Bald Eagle , Data publikacji: 2026.07.02, Data odczytu: 2026.10.20

35 Bielik amerykański został ptakiem narodowym USA dopiero w 2024 r.

Bielik amerykański (*Haliaeetus leucocephalus*) został oficjalnie ptakiem narodowym Stanów Zjednoczonych ustawą zatwierdzoną 23 grudnia 2024 r. Choć już 20 czerwca 1782 r. przyjęto go jako godło Wielkiej Pieczęci USA, przez ponad 240 lat nie miał statusu ptaka narodowego w prawie federalnym. Ustawa dodała do kodeksu USA sekcję 306 „National bird”. [21]

Źródło: U.S. Government Publishing Office, Public Law 118-206: To amend title 36, United States Code, to designate the bald eagle as the national bird , Data odczytu: 2026.10.19

36 Bielik olbrzymi to największy orzeł świata

Bielik olbrzymi (*Haliaeetus pelagicus*) waży 5–9 kg i ma rozpiętość skrzydeł 2,2–2,45 m, według Księgi Rekordów Guinnessa jest największym orłem świata. Samice bielika olbrzymiego ważą do 9,5 kg, a samce do 6,8 kg. Gatunek gniazduje głównie na rosyjskim Dalekim Wschodzie, spotykany jest też w Korei i Japonii.[22][23]

Rekord Źródła: Guinness World Records, Largest eagle , Data odczytu: 2026.10.20; Guinness World Records, Largest species of fish eagle , Data odczytu: 2026.10.20

37 Orzeł Haasta ważył do 17,8 kg

Wymarły orzeł Haasta z Nowej Zelandii ważył do 17,8 kg i miał rozpiętość skrzydeł do 3 m, to największy i najcięższy opisany dotąd gatunek orła. Jego szpony miały do 75 mm długości. Orzeł Haasta wymarł 500–600 lat temu, mniej więcej wtedy, gdy wyginęły nowozelandzkie moa.[24]

Źródło: Szabo M.J., Haast's eagle, w: Miskelly C.M. (red.), New Zealand Birds Online , Data odczytu: 2026.10.19

38 Orzeł Haasta polował na moa ważące 249 kg

Orzeł Haasta mógł atakować ptaki wielkości dorosłych moa olbrzymich z Wyspy Południowej, mierzących do 3,6 m i ważących do 249 kg. Badania DNA wykazały, że orzeł Haasta wyewoluował od wspólnego przodka z australijskim orzełkiem małym 0,7–1,8 mln lat temu. Według szacunków w tym czasie średnia masa orła Haasta wzrosła 10–15-krotnie.[24]

Źródło: Szabo M.J., Haast's eagle, w: Miskelly C.M. (red.), New Zealand Birds Online , Data odczytu: 2026.10.19

39 Orzeł filipiński jest ptakiem narodowym od 1995 r.

Orzeł filipiński został ptakiem narodowym Filipin w 1995 r. na mocy proklamacji nr 165 prezydenta Fidela V. Ramosa. Według dziennika „Philippine Daily Inquirer” stało się to w lipcu 1995 r. Według Księgi Rekordów Guinnessa bielik olbrzymi zwykle przewyższa przeciętną masą orła filipińskiego i harpię o ok. 1 kg.[25][26][23]

Źródła: Senate of the Philippines, Resolution urging the Senate Committee on Environment and Natural Resources to conduct an inquiry into the conservation and protection of the Philippine Eagle , Data odczytu: 2026.10.20; Philippine Daily Inquirer, Pag-asa: The silver eagle , Data publikacji: 2017.01.15, Data odczytu: 2026.10.20; Guinness World Records, Largest species of fish eagle , Data odczytu: 2026.10.20

Orły w liczbach

Parametr | Wartość

Pary bielika w Polsce na początku XX w. | ok. 20

Pary bielika w Polsce (2023) | 1500–1600

Masa starego gniazda bielika | ok. 600 kg, wyjątkowo ponad 1 t

Pary orła przedniego w polskich Karpatach (2019–2023) | 29–34

Szacowany udział Polski w światowej populacji orlika krzykliwego | ok. 11,5–13,5%

Czyste genetycznie pary orlika grubodziobego w Polsce | 10–13

Strefy ochrony w Lasach Państwowych (do 2022) | ponad 3700

Pary lęgowe bielika amerykańskiego w USA (1963) | 417

Największe gniazdo ptaka (bielik amerykański) | 2,9 m szerokości, 6 m głębokości

Masa bielika olbrzymiego | 5–9 kg

Źródła danych: Dendrobiology (Zawadzki i in. 2025), Studia i Materiały CEPL w Rogowie (Komitet Ochrony Orłów), Ornis Polonica, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, U.S. Fish and Wildlife Service, Guinness World Records. Stan na 20 października 2026 r.

Mity i fakty o orłach

FAŁSZ

„Bielik jest w Polsce gatunkiem skrajnie rzadkim i zagrożonym wyginięciem”

Bielika skreślono z Polskiej Czerwonej Listy Ptaków w 2020 r., a Komitet Ochrony Orłów szacuje populację lęgową na ok. 1500 par. Bielik nadal podlega w Polsce ochronie ścisłej i strefowej.[5]

Źródło: Mizera T., Wpływ ochrony strefowej na zmiany liczebności i wzrost efektywności lęgów orła bielika (streszczenie referatu) , Data odczytu: 2026.10.20

FAŁSZ

„Orzeł w godle Polski zawsze miał koronę”

Herb PRL wprowadzony dekretem z 7 grudnia 1955 r. przedstawiał orła bez korony. Złotą koronę przywrócono Orłu Białemu dopiero po przemianach politycznych 1989 r.[16]

Źródło: Instytut Pamięci Narodowej, Biuro Edukacji Narodowej, Delegatura w Bydgoszczy, Polskie Symbole Narodowe (wystawa) , Data odczytu: 2026.10.19

FAŁSZ

„Bielik amerykański nadal jest gatunkiem zagrożonym wyginieciem”

Gatunek wykreślono z listy chronionej ustawą o gatunkach zagrożonych w 2007 r., a w latach 2018–2019 jego populację w 48 stanach USA oszacowano na 316 700 osobników.[20]

Źródło: U.S. Fish and Wildlife Service, Bald Eagles 2020 Population Report FAQs , Data odczytu: 2026.10.19

FAŁSZ

„Najcięższym orłem świata jest harpia”

Według Księgi Rekordów Guinnessa bielik olbrzymi przeciętnie przewyższa masą harpię i orła filipińskiego o ok. 1 kg, a jego samice ważą do 9,5 kg.[23]

Źródło: Guinness World Records, Largest species of fish eagle , Data odczytu: 2026.10.19

FAŁSZ

„Orzeł przedni gniazduje w Polsce tylko w Tatrach”

W latach 2019–2023 w polskich Karpatach stwierdzono 29–34 pary orła przedniego, z czego 13–17 w Zewnętrznych Karpatach Zachodnich. Gniazda zakłada głównie na jodłach w partiach podszczytowych gór.[7]

Źródło: Stój M., Kruszyk R., Baziak T., Rozmieszczenie, liczebność i wybrane aspekty ekologii rozrodu orła przedniego *Aquila chrysaetos* w polskich Karpatach w latach 2019–2023 , Data odczytu: 2026.10.19

Źródła

1. Zawadzki G. i in., Characteristics of nesting trees of the white-tailed eagle in central Poland. Wydawca: Dendrobiology. Wydanie: t. 94, 2025. Strony: 139–149. Adres: <https://doi.org/10.12657/denbio.094.010>. Data odczytu: 2026.10.20.
2. Cenian Z., Lontkowski J., Mizera T., Wzrost liczebności i ekspansja terytorialna bielika *Haliaeetus albicilla* jako przykład skutecznej ochrony gatunku. Wydawca: Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej. Wydanie: R. 8, z. 2 (12), 2006. Strony: 55–63. Adres: https://cepl.sggw.edu.pl/wp-content/uploads/sites/75/2021/08/sim12_rozdz03.pdf. Data odczytu: 2026.10.20.
3. Zawadzka D., Mizera T., Cenian Z., Dynamika liczebności bielika *Haliaeetus albicilla* w Polsce. Wydawca: Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej. Wydanie: R. 11, z. 3 (22), 2009. Strony: 22–31. Adres: https://cepl.sggw.edu.pl/wp-content/uploads/sites/75/2021/08/18_sim22.pdf. Data odczytu: 2026.10.20.
4. Chodkiewicz T. i in., Raport z wdrażania art. 12 Dyrektywy Ptasiej w Polsce w latach 2013–2018: stan, zmiany, zagrożenia. Wydawca: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Biuletyn Monitoringu Przyrody. Wydanie: nr 20, 2019. Strony: 1–80. Adres: https://monitoringptakow.gios.gov.pl/files/pliki/publikacje/Biuletyn20_2019.pdf. Data odczytu: 2026.10.19.
5. Mizera T., Wpływ ochrony strefowej na zmiany liczebności i wzrost efektywności lęgów orła bielika (streszczenie referatu). Adres: https://cepl.sggw.edu.pl/wp-content/uploads/sites/75/2023/03/33_Streszczenie_17_AMOP.pdf. Data odczytu: 2026.10.20.
6. Wardecki Ł. i in., Monitoring Ptaków Polski w latach 2018–2021. Wydawca: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Biuletyn Monitoringu Przyrody. Wydanie: nr 22, 2021. Adres: https://otop.org.pl/wp-content/uploads/2022/03/Biuletyn22_2021_www.pdf. Data odczytu: 2026.10.19.
7. Stój M., Kruszyk R., Baziak T., Rozmieszczenie, liczebność i wybrane aspekty ekologii rozrodu orła przedniego *Aquila chrysaetos* w polskich Karpatach w latach 2019–2023. Wydawca: Ornithologia Polonica. Wydanie: t. 64, 2023. Strony: 261–272. Adres: https://www.ornithologia-polonica.pl/_pdf/OP_2023_4/01.pdf. Data odczytu: 2026.10.19.
8. Stój M., Orzeł przedni *Aquila chrysaetos* w polskiej części Karpat w latach 1997–2005. Wydawca: Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej. Wydanie: R. 8, z. 2 (12), 2006. Strony: 81–90. Adres: https://cepl.sggw.edu.pl/wp-content/uploads/sites/75/2021/08/sim12_rozdz05.pdf. Data odczytu: 2026.10.19.

9. National Park Service, Golden Eagle (Bryce Canyon National Park). Adres: <https://www.nps.gov/brca/learn/nature/golden-eagle.htm>. Data odczytu: 2026.10.19.
10. Mirski P., Ochrona strefowa orlika krzykliwego – potrzeby, rekomendacje i trudności z nią związane (streszczenie referatu). Adres: https://cepl.sggw.edu.pl/wp-content/uploads/sites/75/2023/03/34_Streszczenie_17_AMOP.pdf. Data odczytu: 2026.10.20.
11. Ceniań Z., Wpływ mechanizmów ekonomicznych Wspólnej Polityki Rolnej UE na zachowanie właściwego stanu ochrony orlika krzykliwego *Aquila pomarina* w Polsce. Wydawca: Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej. Wydanie: R. 11, z. 3 (22), 2009. Strony: 32–44. Adres: https://cepl.sggw.edu.pl/wp-content/uploads/sites/75/2021/08/28_sim22.pdf. Data odczytu: 2026.10.20.
12. Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, LIFE Above the Borders. Ponad granicami: ochrona orlików grubodziobych na obszarach łęgowych (broшуra). Adres: https://sparrow.up.poznan.pl/life/wp-content/uploads/2026/08/orlik-broszura_DL_2026-v3b-1.pdf. Data odczytu: 2026.10.19.
13. Maciorowski G., Mizera T., Badania i ochrona orlika grubodziobego w Polsce – projekt LIFE+. Wydawca: Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej. Wydanie: R. 12, z. 2 (25), 2010. Strony: 181–190. Adres: https://cepl.sggw.edu.pl/wp-content/uploads/sites/75/2021/08/Z_25_16.Maciorowski.pdf. Data odczytu: 2026.10.20.
14. Obwieszczenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 19 października 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2022 poz. 2380), załącznik nr 1 i nr 4. Adres: <https://api.sejm.gov.pl/eli/acts/DU/2022/2380/text.pdf>. Data odczytu: 2026.10.19.
15. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 stycznia 2024 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych (Dz.U. 2024 poz. 155). Adres: <https://api.sejm.gov.pl/eli/acts/DU/2024/155/text.html>. Data odczytu: 2026.10.19.
16. Instytut Pamięci Narodowej, Biuro Edukacji Narodowej, Delegatura w Bydgoszczy, Polskie Symbole Narodowe (wystawa). Adres: <https://edukacja.ipn.gov.pl/download/210/421395/WystawasympolenarodoweA3S.pdf>. Data odczytu: 2026.10.19.
17. Muzeum Historii Polski, dzieje.pl, Order Orła Białego odebrano tylko jeden raz w historii – potrzebny był do tego wyrok sądu. Adres: <https://dzieje.pl/node/168725>. Data publikacji: 2026.05.29. Data odczytu: 2026.10.19.
18. Guinness World Records, Largest bird's nest. Adres: <https://www.guinnessworldrecords.com/world-records/largest-birds-nest>. Data odczytu: 2026.10.20.
19. Smithsonian Magazine (Smithsonian's National Zoo and Conservation Biology Institute), How Well Do You Know America's Bird? 9 Fascinating Facts About the Bald Eagle. Adres: <https://www.smithsonianmag.com/blogs/national-zoo-conservation-biology-institute/2026/07/02/how-well-do-you-know-america-bird-9-fascinating-facts-about-the-bald-eagle/>. Data publikacji: 2026.07.02. Data odczytu: 2026.10.20.
20. U.S. Fish and Wildlife Service, Bald Eagles 2020 Population Report FAQs. Adres: <https://www.fws.gov/rivers/sites/default/files/documents/Bald%20Eagles%202020%20Population%20Report%20FAQs%20Final-508v.pdf>. Data odczytu: 2026.10.20.
21. U.S. Government Publishing Office, Public Law 118-206: To amend title 36, United States Code, to designate the bald eagle as the national bird. Adres: <https://www.govinfo.gov/content/pkg/PLAW-118publ206/html/PLAW-118publ206.htm>. Data odczytu: 2026.10.19.
22. Guinness World Records, Largest eagle. Adres: <https://www.guinnessworldrecords.com/world-records/largest-eagle>. Data odczytu: 2026.10.20.
23. Guinness World Records, Largest species of fish eagle. Adres: <https://www.guinnessworldrecords.com/world-records/106530-largest-fish-eagle-species>. Data odczytu: 2026.10.20.
24. Szabo M.J., Haast's eagle, w: Miskelly C.M. (red.), New Zealand Birds Online. Wydanie: 2013. Adres: <https://www.nzbirdsonline.org.nz/species/haasts-eagle>. Data odczytu: 2026.10.19.
25. Senate of the Philippines, Resolution urging the Senate Committee on Environment and Natural Resources to conduct an inquiry into the conservation and protection of the Philippine Eagle. Adres:

<https://ldr.senate.gov.ph/sites/default/files/2023-01/100288577%21.pdf>. Data odczytu: 2026.10.20.

26. Philippine Daily Inquirer, Pag-asa: The silver eagle. Adres:

<https://newsinfo.inquirer.net/862255/pag-asa-the-silver-eagle>. Data publikacji: 2017.01.15. Data odczytu: 2026.10.20.